МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

DOI: https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Національна академія педагогічних наук України
Міжнародна асоціація ректорів педагогічних університетів Європи
Благодійний фонд польсько-українського партнерства

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ТУРБУЛЕНТНОГО СВІТУ

Матеріали
Міжнародного форуму
. . .
16 лютого **2023**

Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2023

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)
М 74

Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 2 від 26 січня 2023 року)

За загальною редакцією** академіка **В. П. Андрущенка

Редакційна колегія:

Віктор Андрущенко – в. о. ректора УДУ імені Михайла Драгоманова *(голова редакційної колегії);*
Лєшек Корпоровіч – професор Яггелонського університету (Республіка Польща);
Роман Вернидуб – проректор з навчально-методичної роботи УДУ імені Михайла Драгоманова *(заступник голови редакційної колегії*);
Григорій Торбін – проректор з наукової роботи УДУ імені Михайла Драгоманова *(заступник голови редакційної колегії);*
Павло Горінов – в. о. директора навчально-наукового інституту права УДУ імені Михайла Драгоманова;
Володимир Євтух – декан факультету соціально-політичних наук УДУ імені Михайла Драгоманова;
Юрій Кондратьєв – директор Міждисциплінарного центру складних систем УДУ імені Михайла Драгоманова;
Микола Кириченко – директор Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України;
Лариса Лук'янова – директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;
Наталія Мозгова – завідувач кафедри філософії УДУ імені Михайла Драгоманова;
Тарас Олефіренко – декан педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова;
Василь Федоришин – декан факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського УДУ імені Михайла Драгоманова;
Сергій Русаков – директор навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики УДУ імені Михайла Драгоманова;
Наталія Титова – завідувач кафедри професійної освіти УДУ імені Михайла Драгоманова;
Таміла Новіцька – директор Центру молодіжної політики УДУ імені Михайла Драгоманова.

М 74 **Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу** : збірник матеріалів міжнародного форуму / за заг. ред. акад. В. П. Андрущенка. – Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. – 455 с.

До збірника увійшли матеріали учасників Міжнародного форуму, де розглядаються актуальні питання стратегічних напрямів пріоритетів галузей наук і знань, зокрема з неперервної освіти та педагогічної інноватики, освітньої політики, публічного управління та громадського самоврядування.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями, практиками, здобувачами вищої освіти в галузі філософії, політології, управління, психології, педагогіки та дотичних до них наук.

УДК 37.018-048.35:316.32-049.5(082)

DOI: https://doi.org/10.31392/conf.UDU.2023.16.02

© Автори статей, 2023
© Редакційна колегія, 2023
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023

УДК 378.091.3:374.011.3-051

Биковський Т. В.
кандидат педагогічних наук, доцент
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

ПРАКТИКООРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Сучасна вища педагогічна освіта як важливий чинник формування людського капіталу спрямовується на забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у висококваліфікованих педагогічних працівниках.

Важливим і актуальним постає питання професійної підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти.

Державна політика у галузі професійної підготовки фахівців, їх навчання та виховання визначена в Конституції України, Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність» та ін.

Концептуальні ідеї і прикладні розробки з питань позашкільної освіти, діяльності гуртків закладів позашкільної освіти, підготовки педагогів-позашкільників висвітлено в науково-педагогічних працях Л. К. Балясної, О. В. Биковської, Г. Г. Ковганич, М. Б. Коваль, Т. І. Сущенко та ін.

Водночас проблема професійної підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти залишається актуальною.

Це обумовлено тим, що досягнення основної мети та завдань освіти забезпечується перш за все її змістом. І саме зміст освіти має визначати якість і доступність, забезпечити формування професійних якостей.

Варто відмітити, що у системі освіти визначення, відбір і формування змісту є найбільш важливим і складним питанням. У визначенні змісту вищої педагогічної освіти важливими умовами є:

1) потреби та цілі держави на певному історичному періоді;

2) перспективи розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва;

3) система знань, умінь і навичок, професійних, світоглядних і громадянських якостей майбутнього педагога, яка має бути сформована в процесі його професійної підготовки.

Необхідно враховувати, що зміст підготовки педагогічних працівників для позашкільної освіти в Україні створює передумови для:

– формування компетентностей особистості і визначається на засадах загальнолюдських та національних цінностей, науковості і систематичності знань, їх значущості для соціального становлення людини, гуманізації і демократизації освіти, взаємоповаги між націями і народами, світського характеру освіти;

– індивідуалізації та диференціації освіти, її профілізації, запровадження сучасних педагогічних методик і технологій навчання, виховання, розвитку та соціалізації особистості у вільний час в закладів позашкільної освіти та інших соціальних інституціях.

Отже, зміст підготовки педагогічних працівників для позашкільної освіти ми розглядаємо як науково-обґрунтовану систему дидактично та методично оформленого матеріалу.

Встановлено, що основною метою професійної підготовки майбутніх педагогів-

позашкільників є здійснення професійної діяльності у сфері позашкільної освіти. Відповідно зміст підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти має бути спрямований на послідовне опанування студентами питань теорії і практики позашкільної освіти, умов забезпечення її організації і здійснення.

Зміст освіти структурується і реалізується в системі навчальних дисциплін, предметів, курсів і представлений у відповідних навчальних планах, програмах, підручниках, посібниках, методичних матеріалах, дидактичних засобах тощо.

З'ясовано, що зміст підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти має включати такі складові, як: фундаментальну, педагогічну і методичну, що розподіляються за відповідними циклами підготовки. При цьому особливістю змісту є практико-орієнтований характер.

Таким чином, більш детально розглянемо зміст підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти.

Слід відмітити, що зміст підготовки майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти реалізується через навчальні дисципліни, серед яких дисципліни науково-професійної спрямованості, а саме: «Педагогіка позашкільної освіти», «Вступ до позашкільної освіти», «Історія позашкільної освіти», «Практикум з позашкільної освіти», «Теорія та методика гурткової роботи», «Організаційно-масова робота закладів позашкільної освіти» «Психологія творчої діяльності» та ін.

Зокрема, головною метою дисципліни «Педагогіка позашкільної освіти» є оволодіння майбутніми педагогами основами позашкільної освіти як галузі науки, навчання, виховання, розвиток та соціалізація вільної, духовно повноцінної, творчої особистості у вільний час з урахуванням її власних потреб і природних даних.

Особливе значення у підготовці педагогічних працівників для позашкільної освіти в Україні має навчальна дисципліна «Вступ до позашкільної освіти».

Наступну вагому роль у реалізації змісту професійної підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти має навчальна дисципліна «Практикум з позашкільної освіти». Це одна з базових дисциплін, яка реалізується у змісті підготовки майбутніх керівників гуртків.

Метою навчальної дисципліни «Практикум з позашкільної освіти» є практичні основи здійснення позашкільної освіти у закладах позашкільної освіти.

Таким чином, зміст професійної підготовки майбутніх педагогів позашкільної освіти в педагогічних університетах України, що відображений у навчальних дисциплінах «Педагогіка позашкільної освіти», «Вступ до позашкільної освіти», «Історія позашкільної освіти», «Практикум з позашкільної освіти» та ін. забезпечує якісну професійну підготовку майбутніх педагогів позашкільної освіти.

Використана література:

1. Биковська О. В. Позашкільна освіта: теоретико-методичні основи : монографія. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2008. 336 с.
2. Корець М. С. Науково-технічна підготовка вчителів для освітньої галузі «Технології» : монографія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2002. 258 с.
3. Позашкільна освіта в Україні : навч. посіб. / за ред. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2006. 224 с.
4. Сущенко Т. І. Позашкільна педагогіка : навчальний посібник. Київ : ІСДО, 1996. 144 с.
5. Стратегія розвитку позашкільної освіти. 2-ге вид., перер. і доповн. / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2021. 117 с. URL : https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10888/Bykowska%20Olena-Strategiya_2021.pdf?sequence=4&isAllowed=y
6. Биковська О. В. Педагогіка позашкільної освіти як субдисципліна педагогіки *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdiscypliny*. Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji, 2013. С. 386–395.

7. Биковська О. В., Биковський Т. В. Кадри для позашкілля. *Тижневик «Освіта»*. №45-52. 22-29.12.2021. С. 11.
8. Биковський Я. Т. Педагогічні умови діяльності гуртків закладів позашкільної освіти : монографія. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2020. 148 с.

УДК 373.5.091.26

Биковський Я. Т.
кандидат педагогічних наук, доцент
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
м. Київ, Україна

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСВІТНІХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ

Реформування освіти в сучасній Україні має своїм першочерговим завданням забезпечення якості як власне освіти, так і освітньої діяльності.

Закон України «Про освіту» (2017) визначає якість освіти як одне з пріоритетних завдань [1].

Позиціонуючи якість освіти як певний рівень, Міністерство освіти і науки України встановлює формами оцінювання якості освіти в повній загальній середній освіті зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО), державну підсумкову атестацію (ДПА) та PISA (Програму міжнародного оцінювання учнів).

Значну увагу науковців та практиків у галузі освіти привертає сьогодні зовнішнє незалежне оцінювання – «комплекс організаційних процедур (передусім – тестування), спрямований на визначення рівня навчальних досягнень випускників середніх навчальних закладів при їхньому вступі до закладів вищої освіти» [2].

Дискусії навколо ЗНО як форми оцінювання якості освіти стосуються насамперед того, наскільки об’єктивно воно відображає сучасний стан знань учнів України та його динаміку. Пошук відповіді на це питання потребує, зокрема, вивчення результатів ЗНО з різних предметів за значний проміжок часу. Український досвід дає змогу провести порівняльний аналіз стану освітніх результатів, діагностованих засобами зовнішнього незалежного оцінювання, починаючи з 2008 року, відколи проходження ЗНО стало обов’язковою умовою вступу до закладу вищої освіти.

Встановлено, що впродовж 2008–2018 рр. кількість учасників ЗНО з математики суттєво зменшилась. Так, кількість учасників ЗНО з математики у 2008 р. становила близько чверті мільйона учасників тестування (226084), а у 2018 р. – 106483. При цьому, протягом аналізованого десятиліття спостерігається нерівномірна динаміка, а саме: 2009 р. – 235305 учасників тестування з математики, 2010 р. – 110759, 2011 р. – 145510, 2012 р. – 94366, 2013 р. – 90343, 2014 р. – 147036, 2016 р. – 123047, 2017 р. – 106325.

Наведені дані свідчать, що за 10 років кількість учнів, що пройшли тестування з математики, зменшилась у понад два рази. Ця ситуація зумовлена суб’єктивними та об’єктивними причинами. Серед останніх, зокрема, вагому роль відіграло зменшення кількості учнів унаслідок «демографічної кризи», що почалася в 1990-х рр., проявилася в істотному зниженні народжуваності і, як результат, у зменшенні кількості учасників тестування.

Поряд із збільшенням відсотка учасників тестування, які складають ЗНО на понад